
This is the **published version** of the master thesis:

Rodriguez Benedito, Arlet; Ayuso Pozo, Anna (tut.). *La Unió Europea i la regulació del benestar animal : una anàlisi comparativa entre la tauromàquia i l'explotació porcina a Espanya*. (Universitat Autònoma de Barcelona), 2026 (Màster Universitari en Integració Europea). 43 pàg.

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/331578>

under the terms of the license.

**La Unió Europea i la regulació del benestar animal: una anàlisi
comparativa entre la tauromàquia i l'explotació porcina a
Espanya**

Arlet Rodriguez Benedito

Tutor: Anna Ayuso
Màster en Integració Europea
Facultat de Dret
2026

UAB
**Universitat Autònoma
de Barcelona**

Declaracions

Aquesta tesi és el resultat del meu propi treball i no constitueix una còpia d'una obra publicada o inèdita d'una altra persona. Així mateix, no inclou res que sigui el resultat del treball realitzat en col·laboració, excepte quan s'indiqui específicament. Ni la tesi ni cap part d'ella són substancialment equivalents a treballs presentats per a la seva avaluació a la Universitat Autònoma de Barcelona, a cap altra universitat ni a cap institució similar.

Arlet Rodriguez Benedito

18/06/2026

Abstracte

Aquest treball de fi de Màster analitza la coherència entre el reconeixement del benestar animal a la Unió Europea quan s'enfronta a justificacions econòmiques i culturals, comparant l'explotació porcina intensiva i la tauromàquia a Espanya. A partir de les teories de Peter Singer, Martha Nussbaum i Donna Haraway, s'examina la paradoxa de l'article 13 del TFUE, el qual considera els animals en éssers sentinents però blinda les tradicions locals mitjançant l'excepció cultural. La recerca conclou que l'aplicació del dret és fragmentada i asimètrica ja que mentre el sector porcí se sotmet a una regulació tècnica productiva, la tauromàquia es manté com un espai d'exclusió normativa i finançament indirecte.

Paraules clau: benestar animal, sentiència animal, tauromàquia, explotació porcina, Article 13 del TFUE.

Abstract

This Master's Thesis analyzes the coherence between the recognition of animal welfare in the European Union when faced with economic and cultural justifications, comparing intensive swine exploitation and bullfighting in Spain. Based on the theories of Peter Singer, Martha Nussbaum and Donna Haraway, the paradox of Article 13 of the TFUE is examined, which considers animals to be sentient beings but shields local traditions by means of cultural exception. The research concludes that the application of the law is fragmented and asymmetrical since while the pig sector undergoes a productive technical regulation, bullfighting is maintained as a space of normative exclusion and indirect financing.

Keywords: animal welfare, animal sentience, bullfighting, swine exploitation, Article 13 of the TFUE.

Llistat d'acrònims

BOE	Butlletí Oficial de l'Estat
CAS	CAS International
CE	Comunitat Europea
EFSA	Autoritat Europea de Seguretat Alimentària (European Food Safety Authority)
FEADER	Fons Europeu Agrícola de Desenvolupament Rural
FEAGA	Fons Europeu Agrícola de Garantia
ONG	Organització No governamental
PAC	Política Agrària Comuna
TFUE	Tractat de Funcionament de la Unió Europea
UE	Unió Europea

INDEX

1. Introducció.....	7
1.1. La importància del benestar animal a la U	7
1.2. Objectius	8
1.3. Estructura i Metodologia	9
2. Ètica animal	10
2.1. Peter Singer	10
2.2. Martha Nussbaum	11
2.3. Donna Haraway	11
2.4. La paradoxa de la capacitat de sentir dels animals a la UE	12
2.5. Existeix una coherència entre el reconeixement del benestar animal a la Unió Europea i la seva aplicació pràctica quan entren en joc justificacions culturals i econòmiques?	13
2.6. Comparació entre la tauromàquia amb l'explotació porcina	14
3. La Unió Europea i les seves bases jurídiques	15
3.1. El paper de la UE en la lluita contra l'explotació animal	15
3.2. L'Article 13 del TFUE	15
3.3. Legislació Espanyola	16
3.4. Legislació Catalana	17
3.5. Pacte Verd Europeu	18

3.6. L'Estratègia europea "De la granja a la mesa"	18
3.6.1. Principis de l'estratègia i la relació amb el benestar animal... ..	19
3.6.2. L'aplicació al sector de l'explotació porcina	19
4. Estudi de l'explotació del bou i del porc a Espanya	19
4.1. La tauromàquia: El mite en el "bon viure" com a justificació per la mort ritual.....	19
4.1.1 Context històric	19
4.1.2. La tauromàquia és religiosa?	20
4.1.3. La justificació de matança i tortura cap el bou	20
4.2. Producció porcina a gran escala: Existència invisible i la "mort necessària.....	21
4.2.1. Números i el cas espanyol	21
4.2.2. Directives europees respecte a la matança porcina	22
5. Barreres, propostes de transformació i conclusions	23
5.1. Barreres polítiques i l'excepció cultural en la normativa europea	23
5.2. Interès econòmic i la influència del lobby de la ramaderia	24
5.3. Quines mesures poden adoptar els ciutadans (accions europees, consum responsable i conscienciació)	25
5.4. De quina manera es pot frenar des de la UE (canvis legals i l'eliminació de les ajudes de la PAC destinades a la tauromàquia)	25
5.5. Conclusions	27
6. Bibliografia	28

1. Introducció

1.1. La importància del benestar animal a la UE

La Unió s'ha consolidat com un referent global en el desenvolupament de polítiques i normatives destinades a la protecció dels animals. Amb una trajectòria de més de quaranta anys, que es remunta a les primeres regulacions de la dècada dels vuitanta i a la posterior directiva del 1998 sobre la protecció dels animals en explotacions ramaderes, fonamentada en el Conveni Europeu de 1978. Actualment, aquest marc empara principalment els animals de granja, incloent-hi els peixos, amfibis i rèptils, però també s'estén a la fauna salvatge, als animals de laboratori i de companyia, exercint una influència en les legislacions de tercers països. L'eix central de la normativa europea es basa en el respecte a les cinc llibertats dels animals, que són:

- Viure lliure de gana i de set.
- Lliure de molèsties.
- Lliure de dolor, ferides i malalties.
- Llibertat per expressar el seu comportament natural.
- Llibertat de por i d'angoixa.

Actualment, el benestar animal ha passat de ser una demanda sectorial a situar-se com un pilar imprescindible de la política de sostenibilitat de la UE. Un nivell òptim de benestar a les granges, significa ajudar que els animals siguin més sans, una reducció dràstica de l'ús d'antibiòtics, menys riscos de transmissió de malalties zoonòtiques als humans i una millora de la seguretat alimentària. Per aquest mateix motiu, constitueix un pilar fonamental de l'estratègia de la granja a la mesa, integrada en el Pacte Verd Europeu el maig del 2020. En aquesta línia, la Comissió Europea té el mandat de revisar la legislació ja existent basant-se en les últimes proves científiques i avaluant mesures sobre el benestar animal. Existeix una correlació directa entre l'acció institucional i les expectatives de la població. El compromís ètic dels ciutadans europeus queda patent en les conclusions de l'Eurobaròmetre Especial del març del 2023 (anàlisi de gran escala), on un total de 26.000 participants van donar la seva opinió sobre la percepció social del benestar animal:

- El 84% dels participants consideren que el benestar dels animals de granja hauria d'estar més ben protegits i més del 90% exigeix que les pràctiques de cria, haurien de complir requisits ètics bàsics. Al mateix temps, s'observa un rebuig a pràctiques com el sacrifici de pollets mascles nounats o les mutilacions sense anestèsia.
- El 83% recolza la limitació del temps de transport, on aquest tòpic s'ha vist reflectit en el Parlament Europeu, ja que l'any 2020 es va crear una comissió d'investigació que va detectar errors sistemàtics en l'aplicació de les normes, exigint sancions molt més estrictes i el foment del transport de carn en lloc d'animals vius.
- El 84% dels ciutadans demana que els productes importats de fora de la UE, compleixin les mateixes normes comunitàries. A més, el 60% dels participants està disposat a pagar més per aliments procedents de sistemes respectuosos amb el benestar animal.

Finalment, és molt rellevant destacar que el marc competencial del benestar animal a la UE té una naturalesa híbrida, ja que encara que es regula d'una manera intensiva a escala comunitària, no és una competència exclusiva de la Unió. Les qüestions vinculades a l'ús d'animals en espectacles, esdeveniments culturals o activitats esportives continuen sent una responsabilitat dels estats membres a escala nacional. Aquesta distinció és fonamental per entendre per què mentre s'avança en la protecció d'animals de producció, altres pràctiques segueixen estant sota la sobirania i les tradicions de cada país.

1.2. Objectius

Els objectius principals d'aquest treball final són analitzar fins a quin punt la Unió Europea prioritza el benestar i la vida dels animals quan entren en conflicte amb les justificacions culturals i econòmiques, amb especial atenció al cas de la tauromàquia a Espanya i l'explotació porcina. Els objectius específics serien, analitzar el marc jurídic de la UE en relació amb el benestar animal, en concret l'article 13 del TFUE, per determinar si el reconeixement dels animals com a éssers sentients, afecta les polítiques públiques quan entren en joc les tradicions culturals. A més, també examinaré el procés legislatiu en l'àmbit de l'explotació porcina, identificant les noves regulacions europees sobre el transport i matança, així com propostes i opcions per eliminar les pràctiques com la castració quirúrgica sense anestèsia. Respecte a la tauromàquia a Espanya, estudiaré la seva pràctica contrastant-la amb l'absència de regulació de benestar animal per part de la UE. Acabaré realitzant una comparació entre el tractament jurídic i la realitat pràctica de l'explotació

porcina, ja que encara que aquest patiment sigui regulat, continua sent aprovat per necessitat alimentària. Per altra banda, la tauromàquia és justificada en el discurs públic com una manifestació cultural arrelada a la tradició històrica espanyola, la qual cosa ha servit per legitimar-ne la continuïtat malgrat les crítiques ètiques i socials. En aquest sentit, analitzaré de manera crítica les incoherències internes del sistema normatiu i polític, especialment pel que fa a la protecció dels animals, així com les diferències en l'aplicació del principi de sentència segons la finalitat que els humans atribueixen als animals, sigui com a recursos alimentaris o com a elements d'entreteniment i espectacle. Finalment, es plantejaran possibles alternatives orientades a reduir l'explotació porcina intensiva dins del sistema agroindustrial i a promoure la prohibició, sigui progressiva o definitiva, de la tauromàquia a Espanya. Aquestes propostes es contextualitzaran dins del marc jurídic i polític de la UE, explicant els mecanismes competencials i reguladors que en condicionen la viabilitat i aplicació.

1.3. Estructura i Metodologia

Aquest treball es basa en una metodologia qualitativa i amb un enfocament comparatiu entre l'explotació porcina massiva i la tauromàquia. S'analitzarà la normativa de la Unió Europea en matèria de benestar animal, així com la normativa espanyola, a partir de fonts jurídiques primàries com els reglaments i directives europees (especialment les directives sobre protecció dels animals en explotacions ramaderes i durant el sacrifici), així com la legislació estatal corresponent. També s'utilitzaran fonts secundàries com informes institucionals de la Comissió Europea, l'Autoritat Europea de Seguretat Alimentària i el Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació d'Espanya, amb l'objectiu d'obtenir dades contrastades i actualitzades. A més, es tindran en compte estudis acadèmics i articles científics sobre benestar animal i sentència, així com informes d'organitzacions especialitzades en protecció animal, que permetin ampliar la perspectiva jurídica amb una aproximació ètica.

Pel que fa a l'estructura, el treball s'organitza en cinc capítols principals. El primer capítol tracta sobre l'ètica animal i recull les aportacions i opinions de tres filòsofs rellevants en el debat sobre el tracte moral als animals, a partir d'obres acadèmiques. El segon capítol presenta el marc teòric, normatiu i legislatiu de la UE en matèria de benestar animal, basat en la legislació europea i documents institucionals. El tercer capítol se centrarà en el benestar animal en la tauromàquia i el sector porcí a Espanya, amb base en normativa estatal, dades

sectorials i informes d'organismes públics. Finalment, el quart capítol analitza les limitacions del sistema actual i proposa possibles mesures de millora, tancant amb les conclusions del treball.

2. Ètica animal

Aquest capítol presenta les principals perspectives de l'ètica animal com a base teòrica per a l'anàlisi de la tauromàquia i l'explotació porcina. S'hi estudia com diferents autors contemporanis conceptualitzen la sentència i el tracte moral dels animals en el debat actual.

2.1. Peter Singer

Peter Singer, el principal representant de l'utilitarisme i del moviment de l'alliberament animal ens explica en el seu article "All animals are equal" (1974) i al llibre *Animal Liberation* (1975), que hi ha una discriminació molt clara basada en l'espècie, però a què es refereix? En l'article del 1974, el filòsof comença amb la frase "The basic principle of equality, I shall argue, is equality of consideration; and equal consideration for different beings may lead to different treatment and different rights" on ens explica que el patiment animal és tan important com el patiment humà. En aquest cas, el dolor d'un porc en una gàbia hauria de tenir el mateix pes moral que el d'un humà en una situació semblant. Un altre punt que comenta, és la comparació que fa amb el racisme o el sexisme, ja que segons Singer, justificar el patiment animal només per ser humans és similar a discriminar pel color de pell o pel sexe. El punt principal de la seva ètica és la capacitat de patir (sentència) "If a being suffers, there can be no moral justification for refusing to take that suffering into consideration" i aquesta idea recolza l'article 13 del TFUE, ja que es refereix al fet que quan un animal pateix no hauria d'haver-hi cap justificació cultural o econòmica, però avui en dia i encara segueix havent-hi. En el llibre d'*Animal Liberation* (1975), el filòsof descriu l'explotació porcina com a "one long nightmare" per als porcs que estan en gàbies sense poder-se moure i també critica que la nostra societat tolera diferents tipus de producció de carn encara que els animals estiguin confinats en condicions de gran patiment al llarg de les seves vides. Singer també remarca que als humans ens és indiferent el patiment dels animals mentre que satisfem els nostres propis interessos i amb això es refereix que, per exemple l'explotació porcina encara que actualment s'estigui regulant, continua sent immoral per l'autor. Per altra banda, la tauromàquia és encara més indefensible, ja que no es produeix cap

aliment “necessari”, sinó que és entreteniment cultural. Per Singer, la llibertat animal requereix canviar completament, no només la dieta, pel fet que la UE reconeix la sentiència animal, però tolera l’especisme quan hi ha tradicions culturals en joc, per a l’autor, tant els porcs com els bous en el tema de l’alimentació o de tradició cultural mereixen igual de consideració moral, independentment de com els humans els donem utilitat.

2.2. *Martha Nussbaum*

Martha Nussbaum és una filòsofa de la Universitat de Chicago, la teoria de la qual es basa a incloure els animals no humans com a éssers que tenen dret a tenir drets fonamentals i bàsics. Aquesta autora, defensa (capability approach) especialment en la seva obra *Frontiers of Justice* (2006) i en *Justícia para los Animales* (2022), on defensa que els animals són éssers que tenen dignitat i mereixen drets bàsics. Segons l’autora, els animals no són simples recursos, sinó éssers sentients amb capacitats pròpies que han de ser protegides per garantir una vida plena. El seu pensament és que una societat justa ha de garantir als animals un conjunt de capacitats bàsiques, entre les quals destaquen la vida, la salut, la integritat física, les relacions socials, l’expressió de comportaments propis de l’espècie i la llibertat de moviment. Martha argumenta que si es priva alguna de les capacitats de les anteriors, ja és un dany injust independentment de si hi ha dolor físic o no, ja que no es tracta de minimitzar el patiment, sinó d'intentar garantir als animals no humans una vida plena. Respecte a l’explotació porcina, revisant les 10 capacitats essencials que tots els éssers haurien de tenir, ja violen la capacitat d'integritat física, perquè no tenen cap classe de llibertat estant en gàbies constantment i un altre capacitat violat seria clarament el del joc, pel fet que no tenen cap mena de moviment. En l'altra banda, la tauromàquia viola quasi totes les capacitats, ja que el brau és privat de la vida digna i plena, perquè pateix matances prematures.

2.3. *Donna Haraway*

Donna Haraway, és una biòloga i teòrica que defensa les relacions recíproques on els humans i animals conviuen junts durant els anys. En *When Species Meet* del 2008, Haraway explica que els humans oferim drets a animals d’una manera dependent, no com eren les relacions històricament i també critica les granges industrials que inhabiliten cap mena de resposta animal. Per la biòloga, els porcs no són éssers amb drets, sinó criatures que han perdut la capacitat de respondre als humans basant-nos en com viuen el seu dia a dia, engabiats. Donna Haraway, critica l’ètica animal d’avui en dia, ja que en el cas de

l'explotació porcina i de la tauromàquia els animals han perdut la capacitat de respondre. Com he mencionat abans, els porcs no poden respondre als humans i són "fàcil de matar" pel consum i necessitat global. En l'altra banda, els braus tampoc poden respondre, ja que són torturats públicament des del primer minut. Finalment, l'article 13 TFUE, reconeix la sentència dels animals no humans, però tolera excepcions culturals i tradicionals. La seva proposta ens fa repensar sobre la incoherència de la normativa de la UE, ja que regula els porcs per temes econòmics, però la tauromàquia continua sent vigent per identitat nacional.

2.4. La paradoxa de la capacitat de sentir dels animals a la UE

La sentència dels animals s'entén com la capacitat que aquests éssers no humans tenen per patir dolor i sentir sofriment tant psicològic com físic. Aquesta capacitat implica que es animals no són màquines ni objectes com va argumentar el filòsof Jeremy Bentham al segle XVIII: "La qüestió no era si els animals raonaven o parlaven, sinó si podien patir".

Respecte a la part legislativa, a la UE existeix l'article 13 del Tractat de Funcionament de la UE, on es tracta de tenir en compte la capacitat de sentir dels animals. Al 7 de juliol del 2012, es va fer un avanç, on es va signar la Declaració de Cambridge sobre la Consciència, on un grup de neurocientífics van reconèixer que no només els humans tenim consciència, sinó que els animals no humans també tenen substrats neurològics de la consciència juntament amb tenir la capacitat de mostrar certs comportaments intencionadament: *"... el pes de l'evidència indica que els humans no som els únics a posseir la base neurològica que dona lloc a la consciència. Els animals no humans, incloent a tots els mamífers i aus, i moltes altres criatures, entre les quals es troben els pops, també tenen aquests substrats neurològics"* (Low et al. 2012). A més, també existeix la Declaració de Toulon, on es va proclamar el 29 de març del 2019, després de tot el declarat a la Declaració de Cambridge i es va tenir en compte que el dret mai hauria de portar-li la contraria a la ciència i això finalment va fer que es defensés que els animals s'haurien de deixar de considerar com a coses i tractar-los com a persones físiques no humanes o com a subjectes amb dret a viure (Declaration of Toulon, 2019). Aquests arguments ens fan recapacitar de la incongruència que hi ha respecte com són considerats els éssers no humans, ja que, per una banda, la UE, ha considerat i creat una normativa estricta del benestar animal en diferents àmbits com l'agricultura, transport i fins i tot la matança, obligant a tenir en compte la sentència animal per minimitzar el patiment d'aquells. En canvi, per altra banda, el mateix article 13 TFUE té una clàusula que limita la llibertat de viure dels animals que és respectar els costums dels estats membres pel que fa als

ritus religiosos, tradicions culturals i el patrimoni regional, però això ho aprofundirem més endavant. El dubte principal és que la UE reconeix que els animals tenen la capacitat de sentència, però al mateix temps tolera les pràctiques que impliquen un sofriment constant arran de ser justificades com a activitats culturals o tradicionals. En quin punt ens deixa això?

2.5. Existeix una coherència entre el reconeixement del benestar animal a la Unió Europea i la seva aplicació pràctica quan entren en joc justificacions culturals i econòmiques?

Primer de tot, com a resposta simple, hi ha una incoherència en el reconeixement del benestar animal a la UE, ja que la seva aplicació pràctica queda limitada quan entren en joc les tradicions culturals com les festivitats a algunes localitats i els interessos econòmics. La UE té els estàndards elevats, però són suficients per acabar reconeixement el benestar animal sense cap mena d'excepció?

Respecte a la base legal, l'article 13 del Tractat de Funcionament de la Unió Europea (TFUE), incorporat amb l'entrada en vigor del Tractat de Lisboa l'any 2009, reconeix els animals com a éssers sentients i estableix que la UE i els estats membres han de tenir en compte les exigències de benestar animal en l'aplicació de polítiques com l'agricultura, la pesca o el transport. Tot i això, cada país té la seva pròpia normativa que fa que hi hagi aquesta incoherència a l'hora de reconèixer als animals com a éssers amb sentiments. L'exemple que em basaré en aquest treball és la tauromàquia a Espanya, on avui en dia continua estant permès que es facin aquests tipus de pràctiques a causa de l'article 13 del TFUE del que parlarem més endavant amb més profunditat i on es menciona que s'han de respectar es rituals religiosos, tradicions culturals i patrimoni regional. "By recognising animals as 'sentient beings,' Article 13 TFUE offers a first legal answer to the question on whether animals should be regarded as objects of rights vested in their human owners or holders of independent interests, and therefore recognised a particular legal status and accorded an even limited legal protection" (EU law on animal welfare and its correct and effective application, Micaela Lottini). El benestar animal, és un dret bàsic a tenir en compte, però queda per sota a altres interessos humans quan es presenten altres factors al mig com les tradicions o les justificacions econòmiques, per exemple. Una activitat que implica a mort de l'animal només per la diversió dels visitants que continuï sent permesa i protegida per la llei, tot i que la UE actualment exigeix tenir en compte el benestar animal, aquest principi no sempre s'aplica de manera efectiva.

2.6. Comparació entre la tauromàquia amb l'explotació porcina

Principalment, les diferències són les finalitats, ja que l'explotació porcina es realitza per la producció alimentària i, en canvi, la tauromàquia, per a entretenir al públic i és considerat com a patrimoni cultural. La tauromàquia no és l'única pràctica cultural controvertida amb animals a Europa, també existeixen els correbous o els bous al carrer en diverses regions com a Catalunya i a la Comunitat Valenciana. No obstant això, la tauromàquia destaca per comportar un patiment durant tot l'entreteniment i la mort pública de l'animal, fet que la converteix en un cas especialment important per analitzar els límits de les justificacions culturals en l'aplicació del principi de benestar animal a la UE.

Respecte al benestar de l'animal en matança, en l'explotació porcina es comença amb atordiment per evitar el patiment conscient de l'animal, segons el Reglament (CE) 1099/2009. En canvi, la tauromàquia, es realitza el maltractament públic i el patiment prolongat. A més hi ha una diferència bàsica que és el patiment justificat, per una banda, l'explotació porcina es realitza per “necessitat” per la producció alimentària, però es considera que ha de ser regulat i reduït al mínim a través de normes de benestar animal, com la directiva 2008/120/CE. En l'altra banda, el patiment justificat dels bous és bàsicament cultural, sense cap finalitat alimentària, sinó per gaudir d'una cultura que no hauria de continuar activa. La Unió Europea intenta reduir el patiment dels porcs al terme de la matança per la finalitat de la cadena alimentària i això és respecte a la sanitat animal i comerç, en canvi, la tauromàquia queda completament protegida per l'article 13 TFUE i de la llei 18/2013 espanyola que declara l'activitat com a patrimoni cultural, fet que dificulta una intervenció de la UE. Finalment, aquesta comparació mostra que a la pràctica, la importància del benestar animal depèn més de la utilitat o dels significats que nosaltres, els humans atribuïm a cada activitat més que el reconeixement abstracte de la capacitat de sentir dels animals. Tot i que els animals són formalment considerats éssers sentients, els interessos culturals i les tradicions continuen tenint més pes per sobre del seu patiment, cosa que reforça la paradoxa del sistema jurídic europeu.

3. La Unió Europea i les seves bases jurídiques

3.1. El paper de la UE en la lluita contra l'explotació animal

La Unió té un paper molt important en la protecció del benestar animal, ja que disposa d'alguns exemples dels estàndards més elevats del món en aquest tema i a banda d'això, la UE ha estat activa en aquest àmbit durant més de quaranta anys, fet que evidencia una evolució progressiva en el marc normatiu. Aquest paper no es limita només al seu territori, ja que té una influència internacional, és a dir, que les normes europees han anat influint positivament en la legislació dels altres països. La regulació de la UE cobreix diversos àmbits com per exemple, els animals de granja, durant el transport, en el moment del sacrifici, fauna salvatge, animals utilitzats en investigació i animals de companyia. Això ens demostra que la UE estableix un sistema de regulació del seu ús en diferents sectors, especialment en aquells vinculats a la producció i a altres activitats dutes a terme pels humans. Per acabar, el Parlament Europeu destaca la importància de la preocupació social creixent en aquest àmbit, ja que segons dades de l'Eurobaròmetre, un total de 84% dels europeus considera que el benestar dels animals de granja hauria d'estar més protegit i amb millors condicions.

3.2. L'Article 13 del TFUE

L'Article 13 del TFUE estableix que “Al formular i aplicar les polítiques de la UE en matèria d'agricultura, pesca, transport, mercat interior, desenvolupament tecnològic i espai, la Unió i els estats membres tindran plenament en compte les existències en matèria de benestar dels animals com éssers capaços de sentir, respectant al mateix temps les disposicions legals o administratives i els costums dels estats membres, en particular els rits religiosos, tradicions culturals i patrimoni regional”. En aquest article s'introdueix un principi fonamental dins del dret de la Unió que és el reconeixement dels animals com a éssers sensibles / sentient beings. Encara que la traducció al castellà del terme sentient és sensible, aquesta expressió no és prou per reflectir i donar significat jurídic que el tractat pretén atribuir cap als animals. Aquest concepte fa referència a la capacitat dels animals de sentir i experimentar emocions i sensacions, tant en l'àmbit físic com psicològic. Gràcies a aquest principi, s'ha establert la sentiència com a estàndard jurídic i com a base sobre la qual els principis generals s'assenten en matèria del benestar animal. D'altra banda, l'àmbit d'aplicació de l'article 13 no s'estén a tot el dret de la Unió només a determinades polítiques com l'agricultura, pesca, transport, mercat interior, investigació i desenvolupament tecnològic i espai. Això implica que la seva

eficàcia jurídica queda totalment limitada als sectors en els quals la UE no té capacitat d'actuació. L'article 13 del TFUE no estableix una protecció completa del benestar animal, ja que incorpora una clàusula de limitació en disposar que la UE i els estats membres han de respectar les disposicions legals i administratives, com els costums de cada país, especialment als ritus religiosos, les tradicions culturals i el patrimoni regional. Això fa que hi hagi una tensió jurídica entre la protecció dels animals i el respecte a la identitat cultural dels estats membres, limitant la capacitat d'intervenció de la Unió en certes pràctiques i una de les tensions més reconegudes avui en dia és el cas de la tauromàquia a Espanya.

3.3. Legislació Espanyola

La legislació espanyola en relació amb la protecció animal ha experimentat una gran evolució, caracteritzada per la coexistència de normatives de diferents comunitats autònomes i regulacions estatals de caràcter sectorial. Tot i això, el punt d'inflexió més recent i amb l'abast regulatori més elevat dins del marc jurídic estatal s'ha consolidat amb la llei 7/2023, del 28 de març, de protecció dels drets i del benestar dels animals (BOE-A-2023-7936). Aquesta norma neix amb l'objectiu d'homogeneïtzar els criteris de protecció en l'àmbit estatal, definint les obligacions ciutadanes i administratives orientades a la tinença responsable, l'erradicació de l'abandonament i la persecució del maltractament. Una de les principals aportacions dins de la llei 7/2023 hi destaca la implementació del sacrifici zero, que hi prohibeix l'eutanàsia dels animals per motius econòmics, de saturació de les instal·lacions, supeditant-la a criteris clínics i de salut. Al mateix temps, la norma introdueix restriccions amb relació al comerç, prohibint la venda de gossos, gats i furons en establiments comercials físics i a més regula i limita l'activitat de la cria a professionals autoritzats. Per l'objecte d'estudi de la meua investigació, l'element més rellevant dins de la llei 7/2023 resideix en la delimitació en la manera d'aplicar-se. L'article 1 restringeix el seu Amparo normatiu de forma quasi exclusiva als animals de companyia i als animals silvestres en captivitat sota la cura humana. Per consegüent, el mateix text legal introdueix un conjunt d'exclusions explícites dins de l'Article 1.3 que són determinants per comprendre la dicotomia jurídica que continua existint en l'estat espanyol:

- Queden completament fora d'abast en la llei els animals utilitzats en espectacles taurins, remetent-se a la seva protecció i ordenació a la normativa específica de la tauromàquia, en relació amb els articles 46 i 149.1.28 de la Constitució espanyola.

- Els animals destinats a l'explotació ramadera, com per exemple al sector porcí intensiu queden exclosos del règim. La seva regulació continua depenent de les normatives específiques de sanitat i benestar de la granja, articulades per la normativa comunitària com per la legislació estatal penal i sectorial.
- La llei, exclou als animals utilitzats en experiments científics, a la fauna silvestre en el seu medi salvatge, als gossos de caça i als animals auxiliars.

3.4. Legislació Catalana

Catalunya ha exercit un paper vital en l'àmbit de la protecció animal dins de l'estat espanyol, ja que s'han anat creant lleis des del benestar general fins a la prohibició d'espectacles taurins. No obstant això, analitzant la seva evolució ens adonarem que segueixen havent-hi diverses incongruències en consideració de la sentència animal, condicionada per factors culturals i de rendiment econòmic. Primer de tot, el Decret legislatiu 2/2008 del 15 d'abril va ser el responsable en què s'aprovés el text de la llei de la protecció dels animals, ja que aquesta norma va situar a la comunitat autònoma en una posició referent incloent mesures proteccionistes avançades. Tot i això, el text de 2008 introdueix la segmentació dels animals en funció del seu ús per l'ésser humà:

- En l'Article 2.2, el decret estableix una frontera tècnica al mencionar que els animals destinats a l'explotació ramadera es regeix per la normativa sectorial de producció i sanitat. D'aquesta manera l'explotació porcina intensiva queda exclosa de la protecció aplicada als animals domèstics.
- En l'Article 6.2.b del decret es menciona explícitament que les festes tradicionals amb bous sense la mort de l'animal, on l'absència de la sang visible, patiment psíquic, estrès i l'esgotament físic patit pel bou en les vies públiques eren tolerables a causa de preservar el patrimoni local.

Dos anys més tard, la legislació es va modificar amb l'aprovació de la llei 28/2010, del 3 d'agost. Aquesta llei va reformar l'article 6 del text amb l'objectiu de suprimir la històrica excepció que amparava la tauromàquia. La reforma va prohibir les corrides de braus i qualsevol espectacle boví que tingui relació amb la mort de l'animal, com l'ús de les banderilles, pica i estoc. L'element analític més significatiu de la Llei 28/2010 és que en prohibir les corrides de braus, el Parlament de Catalunya va decidir mantenir intacta l'excepció dels correbous recollida en el Decret de 2008. Aquesta decisió ens mostra una gran

contradicció jurídica, ja que es va proscriure la tortura del bou si es vinculava a una tradició formal de la plaça, però es va normalitzar el patiment del mateix animal en festes populars a Catalunya.

3.5. Pacte Verd Europeu

El Pacte Verd Europeu té com a objectiu principal assolir la neutralitat climàtica cap a l'any 2050 i a impulsar una transformació estructural del model econòmic europeu. Aquest pacte li dona importància a la necessitat que tots els àmbits polítics contribueixin a la lluita contra el canvi climàtic i contempla mesures en diversos sectors econòmics com l'energia, el transport, l'agricultura i les finances sostenibles. La relació entre el Pacte Verd i el benestar animal es basa a través del sector agrícola per certs motius. La política agrària constitueix un dels àmbits centrals en el pacte, ja que la Unió està transformant la manera de produir i consumir aliments amb la finalitat d'aconseguir sistemes agrícoles i alimentaris molt més sostenibles, a més, reforçar la resiliència davant les crisis i garantir aliments saludables i accessibles. Encara que el benestar animal no té una relació directa amb els objectius del Pacte Verd, aquest es veu indirectament afectat per la transformació del sistema agroalimentari, ja que les mesures adoptades incideixen en la manera de produir aliments i en l'organització del sector ramader. En aquest marc, es destaca la importància dels boscos i de les zones urbanes, tots els elements són essencials pel funcionament dels ecosistemes i per la lluita contra el canvi climàtic.

3.6. La Estratègia europea “De la granja a la mesa”

L'estratègia “de la granja a la mesa” va ser presentada per la Comissió Europea el maig del 2020 com una de les iniciatives clau dins del marc del Pacte Verd. Aquesta estratègia constitueix un marc d'actuació orientat a transformar el sistema alimentari de la Unió amb l'objectiu d'assolir un model més sostenible, saludable i respectuós amb el medi ambient, contribuint a la neutralitat climàtica cap a l'any 2050. Aquest pla d'actuació planteja un enfocament que abasta totes les fases de la cadena agroalimentària, des de la producció fins al consum, incorporant iniciatives legislatives com no legislatives. D'aquesta manera, la política agrícola comú i la pesquera comuna actuen com a instruments clau de suport a aquesta transformació. Aquesta estratègia té com a objectius principals assegurar aliments suficients i nutritius sense superar els límits del planeta, reduir l'ús de plaguicides i

fertilitzants, augmentar la superfície destinada a l'agricultura ecològica, reduir la pèrdua i el malbaratament d'aliments, lluitar contra el frau alimentari i millorar el benestar dels animals.

3.6.1. Principis de l'estratègia i la relació amb el benestar animal

L'estratègia es té diversos principis com la necessitat d'un impacte ambiental positiu, la contribució a la lluita contra el canvi climàtic, la protecció de la biodiversitat, garantir la seguretat alimentària i promoure un sistema econòmic just. El benestar animal s'integra dins del pla com un element essencial del sistema alimentari sostenible, per exemple, es preveu la revisió de la normativa europea en matèria del benestar animal, es vincula amb la sostenibilitat de la producció ramadera i per últim es considera un factor rellevant per a la qualitat dels aliments i la confiança dels consumidors.

3.6.2. L'aplicació al sector de l'explotació porcina

El sector porcí espanyol s'ha consolidat com un referent dins de la Unió Europea en termes de sanitat, sostenibilitat i benestar animal. Espanya va ser el primer país de la UE en complir la normativa establerta per la Directiva 2001/88/CE, relativa a la protecció dels porcs, fet que evidencia el grau d'adaptació del sector a les exigències comunitàries. La normativa estableix una regulació detallada d'aspectes essencials per garantir el benestar animal com per exemple les característiques de les explotacions, l'espai mínim que ha de disposar cada animal per poder viure o les condicions ambientals. No obstant això, des del mateix sector també s'ha expressat preocupacions respecte a l'impacte de determinades mesures sobre la competitivitat de les explotacions, especialment en relació amb possibles restriccions al consum o a la producció de carn.

4. Estudi de l'explotació del bou i del porc a Espanya

4.1. La tauromàquia: El mite en el "bon viure" com a justificació per la mort ritual

4.1.1 Context històric

Pel que fa als orígens de la tauromàquia a Espanya, les primeres corrides documentades es remunten al segle XII, on tenien un caràcter festiu i lúdic. Finalment, amb l'arribada de la dinastia borbònica, es va produir una distància de la noblesa respecte a la tauromàquia, ja que aquesta era considerada una pràctica bàrbara i de mal gust. Tot i això, la tradició va continuar arrelada entre les classes populars.

4.1.2. La tauromàquia és religiosa?

La tauromàquia és considerada una manera d'expressar la cultura tradicional espanyola i forma part del seu patrimoni cultural. Aquesta tradició es relaciona directament a les activitats que duen a terme diverses comunitats autònomes amb motiu de les seves pròpies festivitats i fires, en les quals la presència dels bous és l'element central. Aquestes celebracions normalment coincideixen amb les festivitats dels patrons o patrones de les localitats, reforçant el seu caràcter d'identitat. La tauromàquia presenta una dimensió religiosa significativa, ja que lluny de ser considerada un espectacle pagà, s'ha qualificat de una pràctica profundament vinculada a la tradició cristiana. Una part important de la simbologia i dels rituals relacionats al món taurí està connectada amb la fe i això fa que sigui habitual la benedicció dels braus abans de l'espectacle. La dimensió religiosa també és present en aquesta pràctica, ja que “la religiosidad de los toreros es una constante” i es manifesta en rituals, símbols i comportaments que doten la tauromàquia d'una estructura de religiositat ancestral, fruit d'un procés sincrètic entre creences antigues i formes religioses posteriors (Pérez Álvarez, 2004).

4.1.3. La justificació de matança i tortura cap el bou

La tauromàquia ha estat tradicionalment justificada a través d'una construcció cultural, simbòlica, ritual i religiosa que presenta el toro de lídia com un animal privilegiat, sota la idea que “viu com un rei” i que els seus únics patiments es limiten exclusivament a l'àmbit de la plaça. No obstant això, aquesta percepció es contraposa amb la realitat del seu cicle vital dins de les explotacions ramaderes. Des dels primers moments de vida, el vedell és separat de la seva mare, un procés que genera un elevat nivell d'estrès en ambdós animals i posteriorment és sotmès a pràctiques com el marcatge auricular, realitzades sense anestèsia que implica dolor i immobilització. Un cop aquestes etapes han finalitzat, es seleccionen els braus per a la reproducció o per espectacles principals i els que no són escollits, poden ser utilitzats com a material de pràctica en escoles taurines o en activitats privades. Paral·lelament, el transport dels animals fins a les places els crea una font greu d'estrès, ja que estan en total aïllament durant períodes prolongats. En el moment previ a la corrida, el brau és sotmès a manipulacions com l'afaitat de les banyes, fet que altera la seva capacitat de percepció i suposa un avantatge pel torero. Per acabar l'animal és sotmès a un espectacle en

què el resultat, que serà la seva mort, està determinat prèviament. La tauromàquia ha estat interpretada des d'una perspectiva simbòlica i ritual. Tal com assenyala José Segovia Pérez, “La tauromàquia surge como una consecuencia del carácter sagrada que se confiere a un animal totémico al que se inmola ... para que los toreros ... adquieran su energía vital” (Revista de Estudios Taurinos, núm 6, 1997). Aquesta visió emmarca la mort del bou dins d'un sistema de creences en què el sacrifici adquireix un significat transcendent. A més, la dimensió ritual de la tauromàquia es manifesta en elements com “la solemne liturgia de la fiesta ... el paseillo, el vestido de torear, los gestos, los silencios, las venias, los brindis” (Segovia Pérez, 1997), que evidencia la pervivència d'elements mítics transformats en pràctiques culturals. D'aquesta manera, el mite no és una construcció arbitrària, sinó “respuesta a las cuestiones más profundas y graves que un grupo humano se plantea” (Cencilio, 1970). Així mateix, el públic taurí estableix una relació ambivalent amb el bou, percebut al mateix temps com a adversari i com a element central del ritual. Expressions com que el bou “refleja en su mirada su condición y sentimientos” (Feiner 2000, citat a Pérez Álvarez, 2004) o “acaba como un héroe en una muerte digna de su bravura” (da Costa, 1930, citat a Pérez Álvarez, 2004), evidencien aquesta antropomorfització i la seva integració dins del relat mític. En conjunt, la justificació de la tauromàquia es construeix a part d'una combinació dels factors culturals, simbòlics i religiosos que han contribuït a legitimar una pràctica basada en el patiment i la mort del mateix bou, integrant-la dins d'un sistema ple de valors i creences arrelades en determinats sectors de la societat.

4.2. Producció porcina a gran escala: Existència invisible i la “mort necessària”

4.2.1. Números i el cas espanyol

Espanya actualment és el primer productor porcí de la UE i la tercera potencia mundial darrere de China i els Estats Units. En els últims anys, el sector ha crescut gràcies a la seva competitivitat internacional, arribant al 2025 a un rècord de producció de 5,27 milions de tones. A més, el sector s'ha professionalitzat i concentrat molt més, ja que el 80% de la producció pertany a integradores, és a dir, empreses que organitzen i controlen gran part del procés productiu.

4.2.2. Directives europees respecte la matança porcina

L'anàlisi de l'explotació porcina a Espanya està lligat a les directives de la Unió Europea i a diferència d'altres activitats en què intervenen les excepcions culturals, el sector porcí es troba sota l'organització legislativa que busca proporcionar un mínim de protecció de l'animal.

➤ La Directiva 2008/120/CE

Aquesta directiva del Consell de la UE estableix els criteris bàsics que han de complir totes les granges del sector per reduir el patiment dels animals durant la seva vida abans del sacrifici. La normativa menciona, que l'espai ha de ser adequat amb relació al pes de l'animal, per exemple, pels porcs que pesen entre 85 i 110 kg, exigeix un mínim d'espai de 0,65 metres quadrats per animal. A més, es prohibeix explícitament l'ús de lligams per les truges i s'estableix l'obligació de què l'entorn ha de permetre que l'animal pugui girar-se, aixecar-se i estirar-se sense cap dificultat física. A part, per ajudar al fet que no passin estrès, s'obliga a proporcionar un accés a materials manipulables i queden completament prohibides les pràctiques rutinàries com el tall de cues i la reducció dentària. Aquestes intervencions només són permeses si es demostren lesions prèvies en els animals, qualsevol amputació feta a partir del dia 7 de vida de l'animal requereix obligatòriament anestèsia i analgèsia administrada per un veterinari.

➤ Decret Reial 306/2020 en l'Estat Espanyol

Les següents directives a Espanya s'han actualitzat mitjans el Decret Reial 306/2020 que regula l'ordenació d'aquestes explotacions de forma intensiva. Tot i que se centra en com la granja està estructurada, també té un impacte directe sobre el benestar animal. S'introdueix obligatòriament al Veterinari d'explotació que és l'encarregat de dissenyar i supervisar un pla de benestar animal personalitzat per cada granja i avaluant els indicadors de salut. A més, hi ha una llei que potència els protocols higiènics per evitar l'entrada de patògens i infeccions per realitzar una millora ambiental. A part, s'exigeix un mínim de formació que estigui acreditada (aspectes pràctics del benestar, segurant que el porc tingui el mínim d'estrès i de dolor possible) pel fet que tots els treballadors puguin manipular als porcs. Finalment, el Decret obliga a reduir les emissions de gasos com l'amoníac i a gestionar de manera eficient els purins per complir amb els objectius ambientals de la UE.

5. Barreres, propostes de transformació i conclusions

5.1. Barreres polítiques i l'excepció cultural en la normativa europea

El desenvolupament del marc jurídic del benestar animal a la UE ens mostra que hi ha una gran contradicció entre el significat de la sentiència i una praxi política condicionada per excepcions culturals i pressions econòmiques. Encara que les institucions comunitàries han expressat un discurs protector, la traducció d'aquests principis a directives i reglaments es xoca amb obstacles estructurats que institucionalitzen àmbits sense protecció legal.

L'Article 13 del TFUE classifica als animals com a éssers sentients i obliga als estats membres a considerar el seu benestar en polítiques d'agricultura, pesca, transport i mercat interior. Al mateix temps, aquest article exigeix respectar tradicions culturals, rituals religiosos i patrimonis regionals i això deriva a certes desproteccions en l'àmbit estatal. Respecte al cas Espanyol, la Llei del Benestar Animal (Llei 7/2023) fa referència a animals de companyia, però exclou a gossos de caça i espectacles taurins entre més, legitimant el maltractament quan l'animal té un objectiu productiu o d'entreteniment. Queda clar que existeix una tensió directa entre l'obligació comunitària del atordiment previ del bestiar i dels requisits de rituals religiosos com per exemple el halal i el kosher, els quals exigeixen que l'animal estigui viu i conscient durant el degollament per assegurar el sagrat total. Certes regions europees van prohibir el sacrifici sense atordiment previ i els tribunals internacionals d'aquelles regions van ratificar la legalitat d'aquestes prohibicions davant als recursos de les comunitats religioses.

La tauromàquia consisteix en una competència exclusiva en matèria de cultura i la UE manca d'atribucions directes per prohibir-la, pel que fa a que la decisió final recaigui en la sobirania Espanyola, Francesa i Portuguesa sota els paraigües de l'excepció cultural de l'Article 13 del TFUE. Aquesta contradicció es trasllada a l'àmbit financer comunitària i encara que el Parlament Europeu ha aprovat resolucions per evitar els fons públics al maltractament animal, el sector taurí continua rebent milions d'euros indirectes a través de la Política Agrícola Comú (PAC). Els criadors de toros de lídia reben subvencions idèntiques a les de qualsevol explotació càrnia i els sectors conservadors defensen aquests fons pel seu impacte rural i la preservació de la dehesa ibèrica, mentre que els que estan en contra denuncien que es tracta d'un finançament encobert. Respecte al patrimoni i cas Espanyol, la Llei 18/2013 va declarar la tauromàquia com a patrimoni cultural immaterial, emparant-se en la competència exclusiva de l'Estat per la defensa del patrimoni cultural (Article 149.1.28

de la Constitució) i obligant al fet que se continuï sent conservat. Aquest blindatge legal va anul·lar la capacitat de què les comunitats autònomes puguin prohibir les corrides de braus de forma unilateral. L'exemple clar d'aquest límit va ser quan el Tribunal Constitucional anul·lés la llei amb la qual Catalunya va abolir les corrides el 2010. Davant de la impossibilitat d'una prohibició directa, els moviments animalistes i les administracions proteccionistes recorren a vies indirectes que comporta un desgast econòmic com la retirada d'ajudes municipals i de subvencions a escoles taurines entre més. A part, existeix una contradicció de l'excepció cultural a Catalunya, ja que regula les festes tradicionals amb braus en certs municipis com els correbous i el mateix parlament que va prohibir les corrides en les places pel patiment animal, va blindar legalment les modalitats urbanes com el bou embolat o el bou capllaçat. Això ens mostra una possible incoherència normativa fins i tot de les comunitats autònomes on s'ha il·legalitzat les corrides de braus.

5.2. Interès econòmic i l'influència del lobby de la ramaderia

La regulació del benestar animal a escala europea i estatal forma un conflicte econòmic, ja que la implementació de normatives de protecció més estrictes col·lisiona directament amb els marges de benefici del sector ramader. És rellevant tenir en consideració que sostenir la competitivitat exigeix aplicar les cinc llibertats perquè millora el rendiment de les granges i assegura un producte final de més qualitat. A més, el sector ramader està en alerta per les exigències de la UE (Estratègia De la granja a la mesa), pel fet que s'afirma que la inflació fa que aquests canvis siguin difícils de pagar. Treure les gàbies exigeix gastar milions i limitar les hores de transport encareix tot el sistema. A més, si la Unió ho exigeix a Europa, però continua comprant carn de fora on les normes són més laxes, la producció acabarà perjudicant l'economia local sense ajudar al benestar animal global. El lobby carni industrial com ASICI (Associació Interprofessional del porc ibèric), INTERPORC (Organització Interprofessional Agroalimentària del Porcí de Capa Blanca) o PROVACUNO (Organització Interprofessional Agroalimentària de la Carn de Boví) utilitza el seu poder econòmic per pressionar als governs de Madrid i Brussel·les. D'aquesta manera es frena les lleis ecològiques contractant a alts càrregues del Govern i aprofiten moments de crisi per espantar amb el desproveïment de menjar. Així aconseguixen que s'ajornin els objectius verds de la UE i que els ajuts de la PAC continuïn anant a la ramaderia intensiva.

5.3. Quines mesures poden adoptar els ciutadans (accions europees, consum responsable i conscienciació)

La implicació de la ciutadania i de les organitzacions civils constitueix un mecanisme de fiscalització i de contrapoder davant de les estructures institucionals i industrials d'explotació animal. D'aquesta manera, les ajudes s'articulen mitjançant la participació en canals normatius, decisions de consum al mercat i la vigilància del compliment legal en els àmbits domèstics, urbans i ramaders. Hi ha diferents maneres de què els ciutadans puguin intervenir: en el consum i entorn domèstic, l'oposició al sector taurí i la vigilància cap al sector porcí. Els ciutadans podem utilitzar diversos mecanismes com les iniciatives ciutadanes europees per exigir reformes a la UE, com per exemple la fi de les gàbies en relació amb l'estratègia “De la granja a la mesa”, cosa que reflecteix un suport cap a la legislació on organitzacions demanen aplicar també als productes importats. Al mateix temps, el consumidor no ajuda a la ramaderia, ja que exerceix una fiscalització diària comprant, cosa que penalitza la ramaderia intensiva. Respecte a la tauromàquia, els ciutadans poden ajudar combinant diferents mètodes, la via jurídica i la pressió econòmica per combatre el blindatge institucional de la tauromàquia. A través de diferents webs com *No es mi cultura*, es recullen firmes per impulsar iniciatives legislatives populars orientades a abolir la seva protecció patrimonial.

5.4. De quina manera es pot frenar des de la UE (canvis legals i l'eliminació de les ajudes de la PAC destinades a la tauromàquia)

La tauromàquia i l'explotació porcina es pot frenar i regular des de la UE a partir de vies legislatives i sobretot de polítiques institucionals destinades a modificar el marc legal del benestar animal i suprimir ajudes econòmiques de la PAC.

Respecte a la tauromàquia, la intervenció de la UE troba un obstacle inicial com que la unió manca de competències respecte als espectacles culturals i les tradicions, el que fa que no es pugui dictar una prohibició generalitzada. Per solucionar aquest problema, la primera via legal seria reformar els tractats fonamentals de la UE amb l'objectiu d'ampliar les competències comunitàries en relació amb el benestar animal. Si es realitza aquesta reforma es podria aconseguir que les normes de protecció animal estiguessin per sobre de les excepcions culturals dels estats membres i seria un gran avanç. En addició, també es poden fer avanços a partir de la pressió fiscal i de la via econòmica a través de la PAC, ja que el

sector taurí accedeix a aquests fons mitjançant vies indirectes, pel fet que les ajudes agrícoles es donen per la superfície dels terrenys i per mantenir-los en bones condicions mediambientals, beneficiant a finques ramaderes on es cria el toro de lídia sota la justificació de la producció de la carn. Davant de la demanda de ciutadans i de les reclamacions parlamentàries perquè no es destinin els pressupostos públics a aquest tipus d'entreteniment, es proposa vetar l'ús de fons europeus condicionant d'aquesta manera les pagues directes a la renúncia obligatòria de criar els toros de lídia. Aquesta estratègia financera ja s'ha intentat abans: el Parlament Europeu ho va proposar l'any 2015 i al 2020 i els Països Baixos va aprovar una moció al 2026 per deixar els criadors de braus fora del fons europeu: El Fons Europeu Agrícola de Garantia (FEAGA) i el Fons Europeu Agrari de Desenvolupament Rural (FEADER) a la propera PAC (2028 - 2034). Seguint aquest exemple, organitzacions com CAS International demanen a la Comissió Europea que prohibeixi aquests ajuts i d'aquesta manera evitar que els fons acabin destinats a la tauromàquia. Per l'altra banda, l'explotació porcina es regula d'una manera estricta mitjançant normatives que busquen respondre a demandes socials i a la iniciativa *End the Cage Age*, fonamentant-se en dictàmens científics de l'EFSA (Autoritat Europea de Seguretat Alimentària) que identifiquen conseqüències crítiques per al benestar dels porcs com no poder-se moure's correctament, l'estrès social i la gana. Les normes de la UE i d'Espanya (Llei 32/2007 / Decret Reial 159/2023) exigeixen a les granges tenir més espai per l'animal, límits estrictes als gasos nocius, l'ús de material d'enriquiment per evitar que es mosseguen les cues i finalment les pràctiques doloroses com tallar les dents. Per intentar a què es compleixin aquestes normes, s'està impulsant la digitalització amb programes que automatitzen dades i envien alertes a temps real. El Decret Reial 809/2025 va classificar les granges segons el grau de tall de cues i va establir diverses maneres per calcular l'espai disponible. No obstant això, alguns aspectes relacionats amb les superfícies van ser revisats per la justícia, fet que ha influït en l'aplicació de la normativa. Posteriorment, el Ministeri d'Agricultura ha anat adaptant aquestes normes per ajustar-les a les directrius de la UE en el benestar animal. Finalment, la protecció animal s'estén fins a l'escorxador sota el Reglament 1099/2009 i el Decret Reial 695/2022, que obliguen a instal·lar càmeres de videovigilància.

5.5 Conclusió

Aquest treball conclou que les principals perspectives d'ètica animal coincideixen en un element principal: la sentiència animal com a base de valor moral. Tant Peter Singer, amb el principi d'igual consideració dels interessos, com a Martha Nussbaum, amb l'enfocament de les capacitats, i Donna Haraway, amb la crítica a les relacions d'instrumentalització entre espècies, qüestionen la legitimació del patiment animal quan aquest no respon a una necessitat essencial. En conjunt, aquestes teories estableixen un marc ètic que exigeix reconsiderar l'ús dels animals més enllà de la seva utilitat per a l'ésser humà. L'Article 13 del TFUE reconeix als animals com a éssers sentients, però aquest reconeixement no és absolut, ja que queda condicionat per excepcions vinculades a les tradicions culturals, els rituals religiosos i els interessos econòmics dels estats membres. Això genera un marc jurídic en què el principi de benestar animal existeix, però no s'aplica de manera uniforme. L'explotació porcina està regulada per un conjunt de normes tècniques orientades a reduir el patiment al llarg de tot el procés productiu, mentre que la tauromàquia constitueix una excepció cultural en què el patiment i la mort de l'animal es mantenen jurídicament admesos sense respondre a una necessitat essencial. Aquesta divergència mostra que la protecció efectiva dels animals no depèn únicament de la seva sentiència, sinó també del valor social i cultural atribuït a cada una de les activitats. D'aquesta manera podem observar una coherència parcial entre la base ètica i el marc normatiu, però una desconexió en la seva aplicació real. El principi de benestar animal es veu constantment modulats per factors externs, fet que genera una protecció desigual segons el context i el tipus d'ús dels animals.

En resposta a la pregunta de recerca, no existeix una coherència plena entre el reconeixement del benestar animal a la UE i la seva aplicació pràctica quan intervenen justificacions culturals i econòmiques. Malgrat els avenços normatius i el reconeixement explícit de la sentiència animal, la seva aplicació efectiva continua sent parcial i condicionada, cosa que limita la coherència global del sistema de protecció animal.

6. Bibliografia

Concetto, A. D. (n.d.). *The gradual development of the EU's competence in Animal Welfare Law and policy*. Revista Catalana de Dret Públic. <https://racocat/index.php/RCDP/article/view/10000002913#:~:text=En%20absència%20d%27una%20base%20legal%20explícita%20per,el%20benestar%20animal%20d%27altres%20àmbits%20de%20competència>

Ryland, D. (2023, June 21). *Taking stock of art. 13 TFEU in EU agriculture: Reading art. 13 as a whole*. European Papers. <https://www.europeanpapers.eu/e-journal/taking-stock-art-13-tfeu-eu-agriculture>

Animal Welfare in EU law: Scope and purpose of Article 13 of the Treaty on the functioning of the European Union. (n.d.). <https://romatrepress.uniroma3.it/wp-content/uploads/2019/12/EU-law-on-animal-welfare-and-its-correct-and-effective-application.pdf>

Enrique. (2025, October 29). *Is bullfighting legal in Spain – complete guide*. <https://madridbullfighting.com/blog/is-bullfighting-legal-in-spain/>

Sintiencia animal, O la capacidad de sentir de los animales – abogacía española. (n.d.). <https://www.abogacia.es/ca/publicaciones/blogs/blog-de-derecho-de-los-animales/sintiencia-animal-o-la-capacidad-de-sentir-de-los-animales/>

Cirac, D. (2024, April 15). *Enquesta de la FVE: “Aconseguirà la UE prohibir la castració de porcs en 2018?”* Awec.

<https://awecadvisors.org/ca/animals-de-granja/enquesta-de-la-fve-aconseguira-la-ue-prohibir-la-castracio-de-porcs-en-2018/>

Martín, S (2012). *Reflexiones Morales sobre los animales en la filosof.* Universitat de Barcelona. https://www.ub.edu/fildt/revista/pdf/RByD25_Animal.pdf

Edith Sánchez, G. S. C. (2022, October 10). *Martha Nussbaum y las 10 Capacidades Básicas.* La Mente es Maravillosa. <https://lamenteesmaravillosa.com/martha-nussbaum-capacidades-basicas/>

Manifiesto de las especies de compañía: Lletra de Dona. Manifiesto de las especies de compañía | Lletra de Dona. (n.d.). https://www.ub.edu/lletradedona/manifiesto-de-las-especies-de-compania_haraway-donna

Singer, P. (1974). *All Animals are equal.*

Singer, P. (1975). *Animal Liberation.*

Nussbaum, M. C. (2022). *Justicia para los animales.* Paidós.

Nussbaum, M. C. (2006). *Frontiers of Justice.* Harvard University Press.

Haraway, D. J. (2008). *When Species Meet.* University of Minnesota Press.

Tratado de funcionamiento de la Unión Europea. (n.d.). Noticias Jurídicas.

El Bienestar de los animales como seres sensibles-sentientes: Su valor como principio general de derecho en España – abogacía española. (n.d.).
<https://www.abogacia.es/publicaciones/blogs/blog-de-derecho-de-los-animales/el-bienestar-de-los-animales-como-seres-sensibles-sentientes-su-valor-como-principio-general-de-derecho-en-espana/>

Ministerio de Agricultura, Pesca y alimentación. Bienestar Animal. (n.d.).
<https://www.mapa.gob.es/es/ganaderia/temas/bienestar-animal/aspectos-generales>

Artículo 02-07-2025 - 17:38 20200624STO81911. (n.d.).
https://www.europarl.europa.eu/pdfs/news/expert/2020/7/story/20200624STO81911/20200624STO81911_es.pdf

European Green deal - consilium.europa.eu. (n.d.).
<https://www.consilium.europa.eu/es/policies/european-green-deal/#what>

De La Granja a la mesa - consilium.europa.eu. (n.d.).
<https://www.consilium.europa.eu/es/policies/from-farm-to-fork/>

La Estrategia Europea de La Granja a la mesa (from farm to fork): Cómo conseguir UN Sistema Alimentario sostenible. Representación en España. (2022, July 28).
<https://spain.representation.ec.europa.eu/noticias-eventos/noticias-0/la-estrategia-europ>

ea-de-la-granja-la-mesa-farm-fork-como-conseguir-un-sistema-alimentario-2022-07-28
_es

Sector porcino: Bienestar Animal De La Granja a la Mesa I. Interporc. (2018, June 14).
<https://interporc.com/2018/04/17/bienestar-animal-granja-mesa?cat=blog/el-ayer-y-hoy-del-cerdo>

Europa Presenta La Estrategia “De la granja a la mesa.” Europa presenta la estrategia
“De la granja a la mesa” - Noticias del sector porcino | Porcat.org. (n.d.).
https://www.porcat.org/es/noticias/europa-presenta-la-estrategia-de-la-granja-a-la-mesa-_-2712/

Fichas temáticas sobre la Unión Europea - 2026. (n.d.).
https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/es/FTU_3.2.9.pdf

De La Granja a la mesa: La Importancia del Bienestar Animal y La Sostenibilidad.
El sitio Avicola. (n.d.).
<https://www.elsitioavicola.com/articles/3104/de-la-granja-a-la-mesa-la-importancia-del-bienestar-animal-y-la-sostenibilidad/>

Administrador. (2021, April 19). *Las Nueve Paradojas de La Granja a la Mesa.*
ASAJA Palencia.
<https://www.asajacyl.com/palencia/asaja-palencia-informa/las-nueve-paradojas-de-la-granja-a-la-mesa>

El Mito de la Buena Vida del Toro. CAS International. (2021, November 1).
<https://www.cas-international.org/es/el-mito-de-la-buena-vida-del-toro/>

Maqueda, A. D. (2024, July 17). *Argumentos en Contra de la Tauromaquia*. Experto Animal.

<https://expertoanimal.elperiodico.com/argumentos-en-contra-de-la-tauromaquia-23875.html>

¿Cuál es el origen de la tauromaquia?. Espacar. (n.d.).
<https://www.espacar.com/es/noticias-y-ofertas/origen-de-la-tauromaquia>

Cárdenas, N. de. (2022, July 12). *¿Las fiestas de toros son contrarias a la Iglesia Católica? Sacerdote Responde*. ACI Prensa.
<https://www.aciprensa.com/noticias/94632/el-toreo-es-contrario-a-la-ensenanza-de-la-iglesia-catolica-esto-dice-sacerdote>

Beilin, K. O. 2012. *Bullfighting and the war on terror: debates on culture and torture in Spain*, 2004–11. *International Journal of Iberian Studies*, 25(1), 61-72.

Revista de Estudios Taurinos N.º 6, Sevilla (1997), págs. 21-42. *EL JUEGO DEL TORO: MITO, RITO Y TÓTEM*. José Segovia Pérez

La corrida: un ritual táurico o expresión secular de religiosidad (The bullfight: a ritual on bulls or an expression of secular religiousness). Pérez Álvarez, Ma de los Ángeles. Univ. de Sevilla. Jardines de Triana, 37. 41807 Espartinas

El itinerario religioso de los toreros (The religious itinerary of bullfighters). Pérez Álvarez, Ma de los Ángeles. Univ. de Sevilla. Jardines de Triana, 37. 41807 Espartinas

Ministerio de Agricultura, Pesca y alimentación. Porcino. (n.d.).
<https://www.mapa.gob.es/es/ganaderia/temas/produccion-y-mercados-ganaderos/sector-es-ganaderos/porcino>

Startup, E. E. (2026, May 17). *Porcino Español: 5,27m toneladas y +6% EN 2025.* El Ecosistema Startup.
<https://ecosistemastartup.com/porcino-espanol-527m-toneladas-y-6-en-2025/>

P. R. (2026, March 9). *El Sector Porcino Español al inicio de 2026: Producción Récord, Presión Global y El Impacto de la PPA.* Plataforma Tierra.
<https://www.plataformatierra.es/mercados/informe-sector-porcino-espanol-2026-produccion-record-impacto-ppa>

Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado. Ir a la página de inicio. (n.d.).
<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2020-2110>

Directive - 2008/120 - en - EUR-lex. (n.d.).
<https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2008/120/oj/spa>

Protección de cerdos | EUR-Lex. (n.d.).
<https://eur-lex.europa.eu/ES/legal-content/summary/protection-of-pigs.html>

Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado. Ir a la página de inicio. (n.d.).
<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2023-7936>

Document. Portal Jurídic de Catalunya. (n.d.).
<https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=492668>

Bienestar Animal - EUR-Lex. (n.d.).
<https://eur-lex.europa.eu/ES/legal-content/glossary/animal-welfare.html>

Eurobarometer shows how important animal welfare is for Europeans. European Commission - European Commission. (n.d.).
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_4951

¿Qué importancia tiene el bienestar animal para Los Europeos?. Vista de impresión del artículo *¿Qué importancia tiene el bienestar animal para los europeos?* (n.d.).
<https://www.3tres3.com/latam/print/15932>

Europe direct Navarra (2023, October 20). *El Eurobarómetro Muestra La Importancia del Bienestar animal para Los Europeos.* Europe Direct Navarra.
<https://europedirectnavarra.eu/2023/10/20/el-eurobarometro-muestra-la-importancia-de-l-bienestar-animal-para-los-europeos/>

Admin. (2025, June 18). *Protección y defensa jurídica de la tauromaquia: Reflexiones desde una perspectiva internacional.* Instituto Juan Belmonte.
<https://institutojuanbelmonte.com/proteccion-y-defensa-juridica-de-la-tauromaquia-reflexiones-desde-una-perspectiva-internacional/>

Inigo. (2024, November 28). *La Tauromaquia en el ordenamiento jurídico europeo y español*. MV Abogados - Abogado Penalista Zaragoza. <https://mv-abogados.es/la-tauromaquia-en-el-ordenamiento-juridico-europeo-y-espanol/>

Redaccion. (2019, June 19). *La Tauromaquia en el ordenamiento jurídico europeo y español*. Diario Jurídico. <https://www.diariojuridico.com/la-tauromaquia-en-el-ordenamiento-juridico-europeo-y-espanol/>

Boe-A-2013-11837 ley 18/2013, de 12 de Noviembre, para la Regulación de la Tauromaquia Como Patrimonio Cultural. (n.d.). https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2013-11837

León, J. de C. y. (n.d.). *La Tauromaquia Como Patrimonio Cultural Inmaterial*. Tauromaquia. <https://tauromaquia.jcyl.es/web/es/patrimonio-cultural-aurino/tauromaquia-patrimonio-cultural.html>

(2025, October 22). *Reino de España: El congreso mantiene la tauromaquia como "protección cultural."* Sin Permiso. <https://www.sinpermiso.info/textos/reino-de-espana-el-congreso-mantiene-la-tauromaquia-como-proteccion-cultural>

Pacma. (2023, January 26). *El Parlamento Europeo Rechaza subvencionar La Tauromaquia*. PACMA. <https://pacma.es/internacional/el-parlamento-europeo-rechaza-subvencionar-la-tauromaquia/>

RTVE.es/AGENCIAS. (2025, October 8). *Decae en el Congreso la Iniciativa popular para que Los Toros Dejen de Ser Patrimonio cultural con La Abstención del PSOE*. RTVE.es.

<https://www.rtve.es/noticias/20251007/congreso-impide-tauromaquia-deje-patrimonio-cultural-abstencion-psoe/16761262.shtml>

La incongruència de la llei 34/2010 en el Camí de construcció de la cultura ambientalista I de protecció dels animals. (n.d.). <https://www.abogacia.es/ca/publicaciones/blogs/blog-de-derecho-de-los-animales/la-incongruencia-de-la-ley-34-2010-en-el-camino-de-construccion-de-la-cultura-ambientalista-y-de-proteccion-de-los-animales/>

Indiano., J. T. P., & Indiano, J. T. P. (2024, May 8). *La Eliminación del Premio Nacional de Tauromaquia, UN Peligroso Precedente*. Europa Sur. https://www.europasur.es/campo-de-gibraltar/Premio-Nacional-Tauromaquia-Urtasun-precedente_0_1900310846.html

Intercids. (n.d.). https://intercids.org/files/BIDA_AOL-24-G6_Marta_Vila.pdf

Eara: *Eu regulations*. The place to learn about animal research. (n.d.). <https://www.eara.eu/policy/eu-regulations>

Pacma. (2023a, January 26). *Apoyo a la campaña stop Vivisección Ante la unión Europea*. PACMA. <https://pacma.es/maltrato-animal/apoyo-a-la-campana-stop-viviseccion-ante-la-union-europea/>

Fuchs, L. (2024, February 14). *El Tribunal europeo de derechos humanos avala prohibir el sacrificio animal mediante los rituales halal y Kosher*. Recetas de cocina, postres y gastronomía. Directo al Paladar (DAP). <https://www.directoalpaladar.com/actualidad-1/tribunal-europeo-derechos-humanos-avala-prohibir-sacrificio-animal-mediante-rituales-halal-kosher>

Ansele, M. (2015, June 3). *La UE Rechaza La Petición ciudadana de prohibir La Experimentación Animal*. El País. https://elpais.com/elpais/2015/06/03/ciencia/1433332057_271437.html

Cruz, D. (2026, June 7). *Entró en vigor: La Ley de Bienestar Animal Confirma las excepciones a la prohibición de enterrar mascotas por cuenta propia*. Diario Sport. <https://www.sport.es/es/noticias/actualidad/entro-vigor-ley-bienestar-animal-131055961>

Las excepciones en las Normas de protección animal: Eutanasia O Maltrato (lo cuenta @lexmerche). BlogSOstenible. (2021, December 1). <https://blogsostenible.wordpress.com/2021/12/01/excepciones-en-normas-de-proteccion-animal-eutanasia-maltrato/>

Registres - portal agrari - generalitat Valenciana. Portal Agrari. (n.d.). <https://portalagrari.gva.es/va/registres>

1 vision paper animal welfare: A vital asset for a more sustainable world. (n.d.). <https://www.woah.org/app/uploads/2024/01/en-woah-visionpaper-animalwelfare.pdf>

European Livestock Voice. MÁS ALLÁ DEL TITULAR | European Livestock Voice. (n.d.). <https://realidadganadera.es/home/actividad/mas-alla-del-titular/>

Bienestar Animal. OMSA - Organización Mundial de Sanidad Animal. (2026, January 26). <https://www.woah.org/es/que-hacemos/sanidad-y-bienestar-animal/bienestar-animal/>

Ganadería y bienestar animal: En estado de alerta. www.revistaganaderia.com. (n.d.). <https://www.revistaganaderia.com/Noticias/Noticia/8110/ganaderia-bienestar-animal-en-estado-de-alerta>

Agro - eleconomista.es - KIOSCO. (n.d.). https://kiosco.eleconomista.es/e-paper/xml_epaper/Agro/21_06_2025/pla_1245_Agro/pdf_pags/1245.pdf

Espriu, B. C. (2021, January 13). *El poder del lobby Ganadero en el escenario global y los riesgos que este esconde*. elDiario.es. https://www.eldiario.es/caballodenietzsche/lobby-ganadero-consumo-animales-union-europea-covid-19_132_6746171.html

Calleja, P. G. de la. (2018, February 7). *“El lobby de la carne está muy bien relacionado con el poder Político y Económico.”* Público. <https://www.publico.es/economia/lobby-carne-bien-relacionado-poder-politico-economico.html>

Arce, M. (2025, January 15). *Así funciona el gran lobby Europeo que está detrás de la ley animalista de belarra*. Libre Mercado.

<https://www.libertaddigital.com/libremercado/2022-12-25/asi-funciona-el-gran-lobby-europeo-que-esta-detras-de-la-ley-animalista-de-belarra-6970090/>

Informe del sector porcí: Valoració 2025. (n.d.).
https://uniopagesos.cat/wp-content/uploads/2026/01/20260113-DossierRPporci_2025_UNIOPAGESOS.pdf

Bienestar Animal. Comisión Europea. (n.d.).
https://commission.europa.eu/topics/animal-welfare_es

Igualdad Animal. (2026, January 19). *Gran Participación en consulta Europea de Bienestar Animal.*
<https://igualdadanimal.org/noticia/2026/01/19/consulta-ue-bienestar-animal/>

Las personas consumidoras de la UE Apoyan Nuevas Leyes para mejorar el bienestar de los animales de granja, según una encuesta. CECU. (2024, February 28).
<https://cecu.es/notas/las-personas-consumidoras-de-la-ue-apoyan-nuevas-leyes-para-mejorar-el-bienestar-de-los-animales-de-granja-segun-una-encuesta/>

Tenencia responsable. Convivencia. cartel. (n.d.).
https://www.dsca.gob.es/sites/default/files/derechos-sociales/22-MA_Tenencia_responsable_cartel_conviv_CAST_LR-rev.pdf

Tens mascota? tot el que has de saber de la nova llei de protecció dels drets i Benestar dels animals. Ajuntament de Barberà del Vallès. (2023, October 20).
<https://www.bdv.cat/noticies/tens-mascota-tot-el-que-has-de-saber-de-la-nova-llei-de-proteccio-dels-drets-i-benestar>

Bienestar Animal Welfare. (n.d.). <http://www.bienestaranimal.eu/baeu.html>

Ajuntament de Corbera de Llobregat. (2025, May 20). *Llei de Benestar Animal. preguntes freqüents*.
<https://www.corberadellobregat.cat/tho-fem-facil/si-tens-animals/llei-de-benestar-animal-preguntes-frequents>

El control de Colonias Felinas: ética Y Legalidad – Abogacía Española. (n.d.).
<https://www.abogacia.es/publicaciones/blogs/blog-de-derecho-de-los-animales/el-control-de-colonias-felinas-etica-y-legalidad/>

Document. Portal Jurídic de Catalunya. (n.d.).
<https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=324960>

Generalitat de catalunya departament d'Agricultura, Ramaderia,. (n.d.).
<https://agricultura.gencat.cat/web/.content/07-ramaderia/sanitat-animal/pla-prevencio-vigilancia-sanitaria-porci/enllacos-documents/fitxers-binaris/mesures-bioseguretat-explo-tacions-porcines.pdf>

Programa de control del registre d'explotacions porcines - COVB - col·legi oficial de veterinaris de barcelona. COVB. (2023, March 30).
<https://www.covb.cat/actualitat/noticies/general/programa-de-control-del-registre-dexplotacions-porcines/>

Document. Portal Jurídic de Catalunya. (n.d.).
<https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=558961>

Iniciativa Legislativa popular #NoEsMiCultura. ILP #NoEsMiCultura. (n.d.).
<https://www.noesmicultura.org/es?referer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

Legislación. CAS International. (2021b, October 15).
<https://www.cas-international.org/es/legislacion/>

Ara. (2026, February 24). *El Consell de Ministres Prohibeix Els espectacles taurins que denigren persones Amb Nanisme.* Ara.cat.
https://www.ara.cat/societat/consell-ministres-prohibeix-espectacles-taurins-denigren-persones-nanisme_1_5658076.html

The Toulon Declaration proclaimed on March 29, 2019 - Toulon - France. (n.d.).
https://www.univ-tln.fr/wp-content/uploads/the_toulon_declaration_english_version_.pdf

The Cambridge Declaration on consciousness. (n.d.).
<https://fcmconference.org/img/CambridgeDeclarationOnConsciousness.pdf>

¡Basta de Tauromaquia! - fundación franz weber. | ¡Basta de tauromaquia! (2025, June 20). <https://www.ffw.ch/es/proyectos/basta-de-tauromaquia/>

Países bajos contra subvenciones europeas a la Tauromaquia. CAS International. (2026, May 21).
<https://www.cas-international.org/es/paises-bajos-subvenciones-europeas-tauromaquia/>

Moragas, F. X. S. (1970, June 8). *Animals domèstics*. La ciutat amb llei.
<https://laciutatambllel.wordpress.com/tag/animals-domestics/>

Carrero, J. A. J. (n.d.-a). *La Ue y la tauromaquia: Un problema por resolver*. DALPS (Derecho Animal-Animal Legal and Policy Studies).
<https://dalps.tirant.com/index.php/dalps/article/view/2>

Cap funding rules 2023-2027 - consilium.europa.eu. (n.d.).
<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/cap-funding-rules-2023-2027/>

Bio Eco Actual. (2025, June 12). *¿Es cierto que la tauromaquia se subvenciona con fondos de la Unión Europea?*
<https://www.bioecoactual.com/2014/12/20/tauromaquia-fondos-ue/>

Antena 3 Noticias. (2020, October 22). *La Eurocámara Quiere excluir a Los Toros de lidia de las ayudas a la Política Agrícola Común*.
https://www.antena3.com/noticias/cultura/eurocamara-quiere-excluir-toros-lidia-ayudas-politica-agraria-comun_202010225f91a50023b09f000178f990.html

Cas Envía aportaciones a la Comisión Europea Sobre Tauromaquia. CAS International. (2026a, April 8).
<https://www.cas-international.org/es/cas-envia-aportaciones-toros/>

El Bienestar de los cerdos en La Explotación. Autoridad Europea de Seguridad Alimentaria. (n.d.).
<https://www.efsa.europa.eu/es/plain-language-summary/welfare-pigs-farm>

Normativa Bienestar Animal porcino: Guía para la adaptación digital. Isagri. (n.d.).
<https://www.isagri.es/blog/normativa-de-bienestar-animal-porcino>

Bienestar animal en el sacrificio. Aesan. (n.d.).
https://www.aesan.gob.es/AECOSAN/web/seguridad_alimentaria/detalle/bienestar_animal_sacrificio.htm

Boe-A-2023-6083 Real Decreto 159/2023, de 7 de marzo, por el que se establecen disposiciones para la aplicación en España de la Normativa de la Unión Europea sobre controles Oficiales en materia de Bienestar animal, y se modifican varios reales decretos. (n.d.-g). <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2023-6083>

Porcsavi. (2025, October 18). *Real decreto 809/2025: Nuevas Normas de Bienestar animal porcino en España*
<https://porcsavi.com/real-decreto-809-2025-bienestar-animal-porcino/>